ZACHĘTA

Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki

Marek Sobczyk, *Prosta tęcza*, 1991/2019, fot. Anna Zagrodzka/archiwum Zachęty, CC BY-SA

program na wrzesień – grudzień 2021

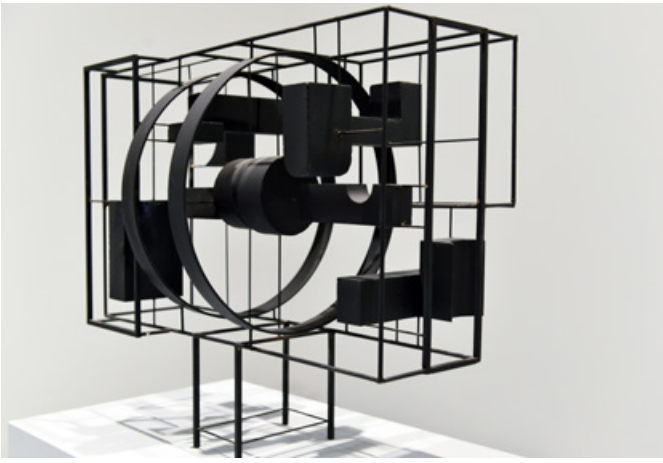

na górze: Krzysztof M. Bednarski, *Moby Dick — Doppio / podwójny*, 1997, brąz polerowany i patynowany na czarno, kolekcja Zachęty, fot. archiwum Zachęty, CC BY-NC-ND 3.0
pośrodku: Jerzy Jarnuszkiewicz, *Przedmioty*, 1972, metal, kolekcja Zachęty, fot. archiwum Zachęty, CC BY-SA
na dole: Katarzyna Kozyra, *Piramida zwierząt*, 1993, cztery wypreparowane zwierzęta — koń, pies, kot, kogut; wideo; kolekcja Zachęty, fot. archiwum Zachęty, CC BY-NC-ND 3.0

Digitalizacja / projekt POPC

wrzesień–grudzień 2021

We wrześniu Mały Salon Zachęty zamieni się w pracownię digitalizacyjną. Odwiedzający będą mieli szansę symbolicznie towarzyszyć pracom nad projektem digitalizacji 3D, do której zostały wytypowane najcenniejsze obiekty przestrzenne z kolekcji galerii (m.in. dzieła Aliny Szapocznikow, Marii Pinińskiej-Bereś, Jerzego Jarnuszkiewicza, Katarzyny Kozyry czy Krzysztofa Bednarskiego).

Projekt *Otwarta Zachęta* jest rozwinięciem konsekwentnie realizowanej przez galerię od 2011 roku polityki otwartości. Do 2023 roku zdigitalizowanych i udostępnionych zostanie łącznie 640 dzieł z kolekcji i ponad dwa tysiące materiałów kontekstowych z lat 1970–1990 (katalogi wystaw, plakaty, fotografie, materiały edukacyjne).

Celem projektu *Otwarta Zachęta* jest redukcja wszelkich barier technologicznych — prawnych, sprzętowych, kompetencyjnych czy tych wynikających z niepełnosprawności — w dostępie do cyfrowych zasobów oraz tworzonych przez galerię narzędzi.

realizacja: Zachęta, TZSP i Fundacja Centrum Cyfrowe — w ramach projektu POPC Otwarta Zachęta, https://zacheta.art.pl/pl/popc

fot. dzięki uprzejmości Bartosza Zaskórskiego

Bartosz Zaskórski, Tomasz Zaskórski. Statek kosmiczny wielki na pół gminy

24 września–28 listopada 2021
Miejsce Projektów Zachęty

kuratorka: Magda Kardasz
współpraca: Monika Kopczewska

Tytuł wystawy *Statek kosmiczny wielki na pół wsi* to słowa zaczerpnięte z opowieści ojca artysty — Tomasza Zaskórskiego — opisującego jeden ze swoich apokaliptycznych snów o gigantycznym UFO wiszącym nad ich rodzinną miejscowością. Bartosz Zaskórski wspomina: *Oczekiwanie na apokalipsę to coś, co w myśleniu mojego ojca mocno się zaznacza. I nie jest to tylko lęk, wręcz przeciwnie. Mam wrażenie, że jest w tym rodzaj oczekiwania na coś, co się stanie i załamie codzienną rzeczywistość. Wtedy będzie można żyć naprawdę, np. walczyć o przetrwanie, uciekać, zamiast żyć w marazmie.*

Wystawa prezentuje realizacje artysty, jego ojca oraz prace wspólne — małe obiekty, rzeźby, rysunki, a także filmy i ścieżki dźwiękowe. Towarzyszy jej miniprzewodnik, w którym autor dopowiada istotne wątki. W formie fantastyczno-dziwnej gawędy wspomnienia i opowieść o rodzinnej wsi mieszają się z literacką fikcją (*weird fiction*).

Chciałbym opowiedzieć historię o relacji z ojcem w kontekście apokaliptycznym, oczekiwaniu na coś, co kiedyś nadejdzie. Interesuje mnie przyrodzony ojcu i mnie niepokój, z którym najłatwiej sobie radzić za pomocą czarnego humoru i wymyślaniu rzeczy, które czają się w lesie nieopodal naszego domu. Zmyślone zagrożenie może odciągać uwagę od prawdziwych problemów [...].

Statek kosmiczny wielki na pół wsi to opowieść o oswajaniu lęków, a także o relacji ojca i syna, wspólnych inspiracjach i fascynacjach, może też o potrzebie spełniania marzeń.

Trouble in Paradise, fot. Michał Sierakowski, projekt graficzny: zespół wespół, Pawilon Polski na 17 Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji, 2021

Biennale Architektury w Wenecji Trouble in Paradise

23 maja–29 listopada 2021
Wenecja

PROLOG +1 (Mirabela Jurczenko, Bartosz Kowal, Wojciech Mazan, Bartłomiej Poteralski, Rafał Śliwa i Robert Witczak)
komisarz Pawilonu Polskiego: Hanna Wróblewska
organizator: Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki

Tym razem na otwarcie Biennale Architektury w Wenecji trzeba było czekać aż trzy lata. Jedno z najbardziej prestiżowych wydarzeń w świecie architektury przypadające na rok 2020 zostało przesunięte z powodu pandemii. W świetle tych wydarzeń temat 17 Międzynarodowej Wystawy Architektury nie mógł zabrzmieć bardziej aktualnie — 63 reprezentacje narodowe z całego świata zmierzyły się z pytaniem *Jak będziemy żyć razem?*.

Prezentowana w Pawilonie Polskim wystawa *Trouble in Paradise* to także wymowna i wielowątkowa opowieść o przyszłości wspólnotowego życia — życia na wsi. Projekt zwraca uwagę m.in. na kwestię marginalizacji wsi, na problemy, z jakimi zmagają się dzisiaj mieszkańcy prowincji, i pokazuje jej ogromny, niewykorzystany potencjał.

Podobnie kuratorzy i artyści, reprezentanci pawilonów narodowych stają przed nowymi wyzwaniami. W odpowiedzi na pandemiczne zagrożenia zmienia się też oblicze Biennale dzięki nowym inicjatywom i propozycjom programowym.

WYDARZENIA:
Pavilion Days
23–24 września, Wenecja

Propozycja *Pavilion Days* to nowa inicjatywa wspólnoty komisarzy pawilonów narodowych na 17 Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji. Grupa zawiązała się w okresie pandemii dla wzmacniania relacji między organizatorem — Fondazione La Biennale di Venezia a pawilonami narodowymi, również w celu zabezpieczenia wspólnych interesów pawilonów. Jednym z założeń *Pavilion Days* była organizacja „popandemicznego", drugiego terminu oficjalnych inauguracji wystaw, w związku z nieobecnością większości organizatorów, oficjalnych reprezentantów — architektów i artystów oraz sponsorów podczas tradycyjnego majowego otwarcia biennale.

Wstępny plan *Pavilion Days* przewiduje „reinaugurację" pawilonów oraz oficjalne spotkanie z władzami Fondazione La Biennale di Venezia pierwszego dnia (23 września). Na kolejny dzień, 24 września, zaplanowano oprowadzania po wystawach, uczestnictwo w wydarzeniach towarzyszących oraz nieoficjalnych spotkaniach.

Otwarcie wystawy przedaukcyjnej w Zachęcie, 2020, fot. dzięki uprzejmości Fundacji „Bliźniemu swemu…"

Fundacja „Bliźniemu swemu…" wystawa przedaukcyjna na rzecz Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta

6–15 października
Zachęta

Od ponad 20 lat, co drugi rok Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki gości wystawę przedaukcyjną organizowaną przez Fundację „Bliźniemu swemu…", która działa na rzecz Towarzystwa Pomocy „ im. św. Brata Alberta — jednej z najstarszych w Polsce pozarządowych organizacji charytatywnych. Jej patron, brat Albert Chmielowski, był malarzem i członkiem Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, w którego dawnej siedzibie mieści się obecnie galeria. Tegoroczna prezentacja dzieł sztuki przeznaczonych na aukcję rozpocznie się 6 października.

Spojrzenia 2019 — Nagroda Deutsche Bank: Dominika Olszowy, *Stypa*, instalacja, fot. Marek Sadowski/archiwum Zachęty, CC BY-SA

Spojrzenia 2021
X edycja

15 października–15 grudnia 2021
Zachęta online

kuratorka: Magdalena Komornicka

Zachęta wraz z Deutsche Bank Polska zaprasza na ostatnią, 10 edycję Spojrzeń. Konkurs, który przez blisko dwie dekady prezentował najistotniejsze, aktualne w danym momencie zjawiska w sztuce polskiej, odbędzie się w zmienionej formule, kładącej nacisk na wsparcie artystów, a nie rywalizację.

Tegoroczna edycja będzie też okazją do przyjrzenia się osiemnastoletniej historii konkursu i przypomnienia ponad 50 laureatów i laureatek. *Spojrzenia* to bowiem nie tylko historia polskiej sztuki najnowszej, ale także samej Zachęty, konsolidowania się polskiej sceny artystycznej, rynku sztuki czy wreszcie przemian społeczno-obyczajowych.

Uczestnicy konkursu są zgłaszani przez komitet nominujący (powoływany przez organizatorów), który w trakcie obrad wybiera 5 artystów/artystek/grup artystycznych. Ich twórczość zostanie udostępniona publiczności, środowisku artystycznemu, prasie polskiej i zagranicznej w formie prezentacji online (reportaże z pracowni, wywiady, publikacje prac w mediach społecznościowych) oraz programu publicznego. W tym roku nie zostanie przyznana nagroda główna. Wszystkie nominowane osoby otrzymają po 10 000 złotych. Tradycyjnie publiczność będzie mogła przyznać swoją nagrodę w głosowaniu online. Wybrane prace wszystkich nominowanych zostaną zgłoszone do zakupu do kolekcji Zachęty — Narodowej Galerii Sztuki.

Już **15 października** poznany finalistów i finalistki *Spojrzeń 2021*.

Hege Lønne, *Kom*, 2001, UKS Biennale, Oslo/Mjøsa, fot. archiwum Hege Lønne

Hege Lønne

7 października 2021–9 stycznia 2022
Zachęta

kuratorzy ze strony Zachęty: Michał Jachuła i Maria Rubersz
kuratorka ze strony Muzeum Sztuki w Trondheim: Marianne Zamecznik

Wystawa Hege Lønne, artystki norweskiej związanej z Polską, prezentuje rzeźby, instalacje, prace wideo oraz dokumentację działań artystycznych z różnych okresów jej twórczości. Ekspozycję uzupełniają niepublikowane fotografie Warszawy — barwne slajdy z okresu transformacji lat 80. i 90. XX wieku oraz filmy animowane. Najstarsze z prac na wystawie — rzeźby wykonane w Norwegii i w Polsce w latach 80. — są efektem eksperymentowania zarówno z materiałem, jak i medium rzeźby. Wpisują się w pojęcie rzeźby rozszerzonej — rzeźbiarskich działań performatywnych oraz otwartych układów rzeźbiarskich zapisanych na seriach fotografii. Główną oś wystawy stanowią rzeźby tworzone autorską metodą pracy z gipsem. W wielu swoich realizacjach artystka, zafascynowana Europą Środkowo-Wschodnią, przyglądała się Polsce oczami przybysza.
Hege Lønne od lat 90. podejmowała tematykę ekologii — jeden z najbardziej palących problemów współczesności. W wielu realizacjach artystki, m.in. w interwencjach w obrębie przekształconego przez człowieka naturalnego krajobrazu, wybrzmiewają tematy relacji człowiek–natura, globalnego ocieplenia, procesów geologicznych czy bogactwa zasobów naturalnych. Pełna tajemnic natura jawi w nich jako nieokiełznana siła, którą człowiek za wszelką cenę próbuje sobie podporządkować. Twórczość Lønne, którą przypomina wystawa w Zachęcie, jest głosem w sprawie zachowania równowagi między egoistycznym działaniem ludzi i funkcjonowaniem planety.

partner wystawy: Trondheim Kunstmuseum, Norwegia

Ay-O, *Idylla*, 1956, olej, sklejka, Museum of Contemporary Art Tokyo

Między kolektywizmem a indywidualizmem — awangarda japońska od lat 50. do 70. XX wieku

25 listopada 2021–13 marca 2022
Zachęta

kuratorka: Maria Brewińska
współpraca: Michał Kubiak

Wystawa *Między kolektywizmem a indywidualizmem — awangarda japońska w latach 50. i 60.* prezentuje grupy artystyczne działające w powojennych dekadach, tworzone przez przedstawicieli zarówno pokolenia przedwojennego, jak i powojennej generacji wyżu demograficznego. Zgromadzone tu prace należą do różnych rozwijających się wtedy dziedzin sztuki, jak nowe malarstwo, rzeźba, instalacja, rysunek, grafika, performans, fotografia i film. Oddają dynamikę i energię sztuki rodzącej się w wyjątkowym okresie społeczno-gospodarczego wzrostu Japonii, która po raz pierwszy w swojej historii włączyła się w globalne procesy przemian. Wyniszczony wojną kraj w zawrotnym tempie odzyskiwał dawne siły — w 1964 Japonia została gospodarzem Letnich Igrzysk Olimpijskich w Tokio, a w 1970 roku gościła w Osace wystawę Expo'70.

Wkrótce miała stać się największą gospodarką w Azji i drugą co do wielkości gospodarką świata. Jednak pomimo osiągnięcia stabilności gospodarczej i dobrobytu obie dekady nie były wolne od poważnych napięć społecznych.

Wyjątkowy splot okoliczności stworzył w latach 50. korzystne warunki dla licznych działań artystycznych, których źródłem były nie tylko powojenne traumy, ale również alternatywne koncepcje realizowane przez artystów różnych pokoleń, działających samodzielnie lub zrzeszonych w grupach. Na wystawie będzie można zobaczyć prace tzw. malarzy reportażystów (zwanych też awangardowymi realistami), którzy podejmowali tematy związane z doświadczeniem wojny i radykalnymi zmianami. Dzieła nurtu reportażowego, dotykające ważnych kwestii politycznych i społecznych, są kluczowe dla zrozumienia powojennej rzeczywistości Japonii i metod, za pomocą których sztuka tę rzeczywistość odzwierciedlała. Awangardowy realizm wypracował oryginalny język wizualny oparty na surrealistycznej deformacji i figuracji dalekiej od zachodniego typu przedstawień. Równolegle z nim, ale też w opozycji do niego, w niespokojnych politycznie latach 50. w różnych częściach kraju rozwijały się nowatorskie ruchy i grupy artystyczne. Sieć wzajemnych powiązań łączącą indywidualności z kolektywnymi praktykami wystawa pokazuje poprzez dzieła i dokumenty archiwalne grup takich jak Jikken Kōbō, Demokuráto, Gutai, Szkoła z Kiusiu, grupa fotograficzna VIVO; performanse Ankoku Butoh (taniec ciemności w wykonaniu Hijikaty Tatsumiego) czy działalność Centrum Sztuki Sogetsu. Lata 60. przyniosły, z jednej strony, szereg wybitnych realizacji przedstawicieli starszej generacji, z drugiej — twórczość nowego pokolenia, którego czasami radykalne instalacje czy performansy ukształtowały najważniejsze ruchy awangardowe w Japonii. Na wystawie można zobaczyć prace i dokumentacje działań m.in. grup Neo Dada, Zero Jigen, Hi Red Center, The Play, Gun, Japan Kobe Zero, Provoke. Manifestujące się na wiele sposobów próby pogodzenia pozornie przeciwstawnych postaw, indywidualizmu i kolektywizmu, były zjawiskiem ożywczym dla rozwoju japońskiej sztuki współczesnej. Wystawa przywołuje obraz lat 50. i 60., łącząc dzieła i praktyki, które poprowadziły społeczeństwo japońskie w nowym kierunku — ku Japonii będącej nowym ośrodkiem życia artystycznego.

Wystawa organizowana we współpracy z The Japan Foundation.

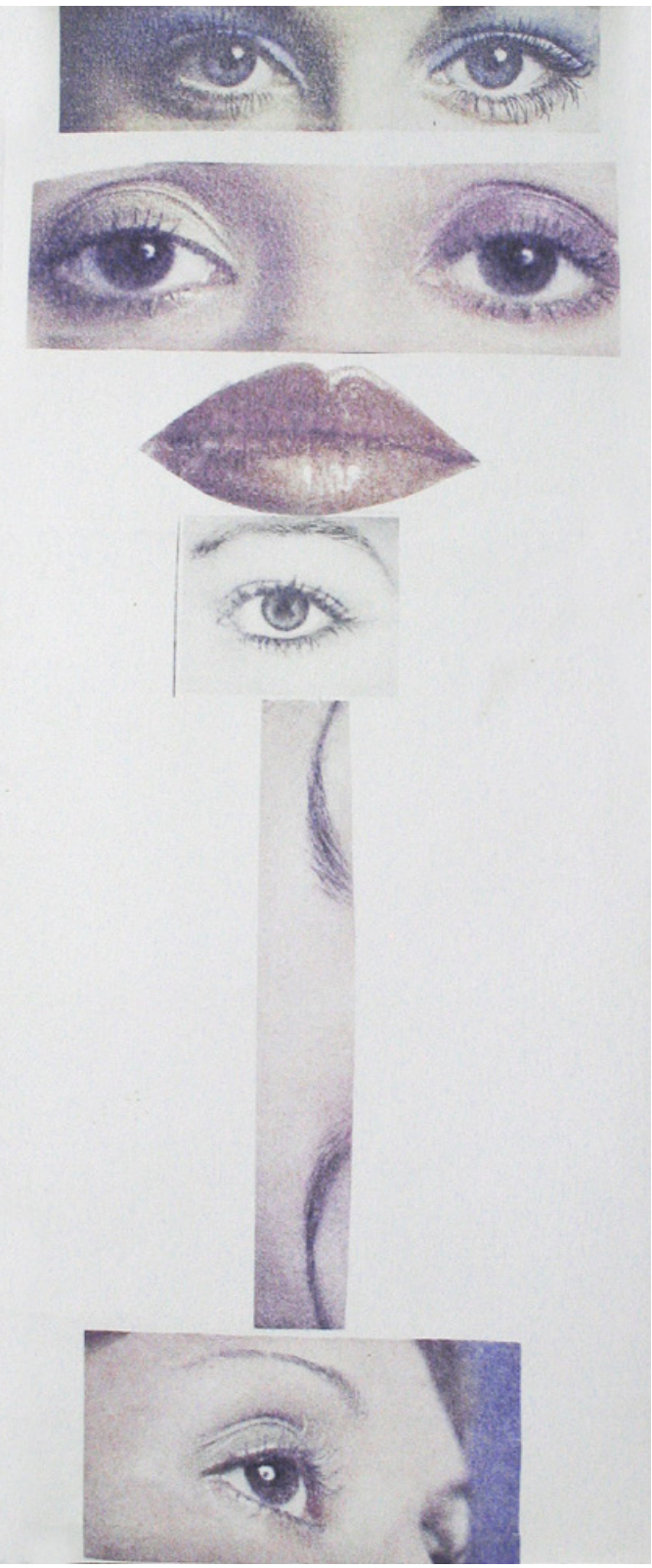

Teresa Gierzyńska, *Pomnik* z cyklu *Istota Rzeczy*, 1975, kolaż, dzięki uprzejmości artystki

Kobiety żyją dla miłości. Teresa Gierzyńska

9 grudnia 2021–20 marca 2022
Zachęta

kuratorka: Joanna Kordjak

Bogaty dorobek Teresy Gierzyńskiej (ur. 1947), rzeźbiarki, fotografki, graficzki, wciąż pozostaje nieznany szerszej publiczności. Duża, monograficzna wystawa w Zachęcie wraz z towarzyszącą jej obszerną publikacją daje po raz pierwszy pełen wgląd w tę oryginalną twórczość, sytuującą się na styku różnych dyscyplin i mediów. Ironiczny tytuł wystawy został zaczerpnięty z książki Lauren Berlant *Female Complaint. The Unfinished Business of Sentimentality in American Culture* (2008). Jest doskonałym komentarzem do sztuki, która wyrosła ze sprzeciwu wobec zapośredniczonych przez kulturę masową wizerunków kobiecości oraz stereotypów na temat społecznej roli kobiety i jej idealnego życia.

Artystka eksploruje obrzeża fotografii, wykorzystuje ją jako zapis swojej praktyki performatywnej, eksperymentuje z metodami jej powielania i przetwarzania. Wprowadza w obszar sztuki wizualne elementy zaczerpnięte z kultury masowej, a także właściwe jej techniki. Oś wystawy stanowią najważniejsze cykle: *O niej* oraz *Istota rzeczy*. Na pierwszy składają się tworzone na przestrzeni kilkudziesięciu lat fotograficzne autoportrety, w późniejszym okresie także portrety dorastającej córki. Drugi to zbiór recyklingowych kolaży wykorzystujących wizerunki kobiet z kolorowej prasy, w których artystka konfrontuje się z męskim spojrzeniem oraz ikonografią (artystyczną i popularną) przedstawień kobiety jako obiektu pożądania. Prace te są przykładem wypracowanego przez Gierzyńską subtelnego i intymnego feministycznego języka, który służy badaniu i odkrywaniu kobiecej tożsamości, mówieniu o własnej cielesności i seksualności.

160/160
160 stypendiów na 160 lat Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych

2020—grudzień 2021
Zachęta

Rocznica założenia Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych przypadła w roku 2020, który dla wszystkich okazał się wyjątkowym wyzwaniem. W odpowiedzi na kryzys, jaki dotknął środowisko artystyczne w czasie pandemii, Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych wspólnie z Zachętą zainicjowały projekt *160 stypendiów na 160 lat TZSP*. Jego celem jest wsparcie artystek i artystów związanych z kolekcją Zachęty, a jednocześnie praca związana z pamięcią i historią zbiorów.

Przewidziane działania będą jednocześnie wymianą wspomnień i doświadczeń z tymi artystkami i artystami, którzy kształtują kolekcję Zachęty. Co miesiąc nominowani twórcy proszeni są o wykonanie gestu wobec zbiorów, historii czy budynku, które zebrane razem mają uzupełnić kolekcję o świadectwo dzisiejszych czasów. Od czerwca 2020 roku już kilkudziesięciu z nich otrzymało wsparcie finansowe na pracę twórczą. Celem Zachęty i TZSP jest ufundowanie 160 takich stypendiów. Staną się one wymierną pomocą dla artystów.

więcej informacji: https://zacheta.art.pl/pl/160-160

160 LAT
TOWARZYSTWA
ZACHĘTY SZTUK
PIĘKNYCH

WSZYSTKO
ZACZYNA SIĘ
OD SPOTKANIA

proj. graf.: Lidka Wilkosz

13 grudnia 2021

Zachęta

Symbolicznym punktem obchodów 160-lecia Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych — przedłużonych ze względu na pandemię — będzie odsłonięcie w galerii tablicy upamiętniającej filantropkę Ludwikę Linde-Górecką, która 120 lat temu podarowała działkę pod rozbudowę gmachu Zachęty oraz kamienicę przy ul. Królewskiej, z której przychody do czasów II wojny światowej przez niemal 40 lat wspomagały działalność TZSP.